

Stefan SCHOLZ

**Metodická studie k bilaterálnímu výzkumnému
projektu o vzájemných vztazích sakrální architektury
13. století v českých a rakouských zemích**

Abstrakt:

V první části studie se definuje organizační podmínky pro výzkum vzájemných vztahů profánní a sakrální architektury 13. století v českých a rakouských zemích zejména v zeměpanských městech, tj. nároky na plně interdisciplinární a mezinárodní způsob práce budoucího badatelského týmu. Ve smyslu širšího kontextu městských a regionálních právních, sociálních, a zejména sídelních dějin navíc zdůrazňuje nutnost paralelního výzkumu vzájemných vztahů urbánních, stavebních, společenských a ústavních struktur středověkých měst v Čechách, na Moravě a ve východním Rakousku.

V raném a vrcholném středověku se propojily české a rakouské církevní instituce, vznikaly úzké vztahy v kulturním prostředí, mentalitě, zbožnosti, vzdělání, mobilitě i v umělecké tvorbě na dvoře Arpadovců, ale zejména Babenberků a Přemyslovců, vzájemné dynastické vazby, diplomatické i kulturní kontakty mezi panovnickými a šlechtickými rody v českých a rakouských zemích. Dále sledujeme duchovní proudy v širších společenských vrstvách na základě kostelních patrocinií, poutí a masových procesí k vystavení relikvií a konečně se obě země sblížily dálkovým obchodem ale i společnými poutními cestami do svaté země či evropských poutních center a pak křížovými výpravami a vojenskými podniky s česko-rakouskou účastí.

Při prvním spojení střeoevropských národů pak Přemysl Otakar II. (1252-1278) usiloval nejenom o sjednocení zemského zřízení, soudnictví a „státní“ správy, financí a hospodářství, církevní a židovské politiky, ale hlavní oporu pro svou říši hledal zejména ve vybudování městské civilizace, kde se asi řídil ideálními představami o podobě jejich právní struktury, komunikačního systému, dispozice, jejich monumentálních staveb a opevnění. Proto bude hlavní vědecká otázka celkového výzkumného projektu, do jaké míry se mohly v zakladatelském díle Přemysla Otakar II. a členů jeho rodu a dvora v českých a rakouských zeměpanských městech, resp. v ideovém náboji profánní a sakrální městské architektury a její sochařské výzdoby projevit Otakarovy integrační snahy ve střední Evropě, resp. jakým způsobem byl tento myšlenkový svět vladaře a členů jeho dvora zprostředkován širokým vrstvám městského obyvatelstva?

Na základě relativně chronologického systému hlavních stylových proudů a poloh sakrálního stavebního umění 13. století ve střední Evropě budou stanoveny šest základních vědeckých problémů a otázek pro výzkum, které by měly být řešeny nejprve zvláště v rámci historicky definovaných regionů pomocí přístupných historiografických, archeologických i stavebně historických absolutně chronologických pramenů. Na závěr každého interdisciplinárního regionálního výzkumu se počítá s vypracováním kulturně antropologického modelu místních okruhů stavebníků, podporovatelů, pak komunikačního a recepčního modelu stylových proudů pozdně románské a raně gotické sakrální architektury a konečně modelu technologického vývoje regionálních stavebních a architektonických tradic.